

Catharsisul în pungi de nylon

Se pare că asistăm la un „boom“ al violenței în lumea spectacolului. Mai precis, al violenței fizice care vine să completeze, împlinind-o, violența verbală din piese, cu gesturi, mișcări și acțiuni corespunzătoare. Dacă pînă la ora de față actorii se mulțumeau în genere, să-și arunce cuvinte tari, de-aici înainte interpreții vor utiliza nu numai adjective ci și lovituri de karate sau diferite corpuri contondente. E poate, într-un fel, trecerea mult visată de anumiți regizori, de la vorbe la fapte (în opoziție, după cum se știe, cu teza mai veche, îmbrățișată și de către subsemnatul, potrivit căreia pe scenă nu vrem fapte ci vorbe).

Astfel, la Paris se pregătește un Grand Guignol, producătorul afirmînd că mizează pe bătăi între actori și actrițe (și mai cu seamă între actrițe și actrițe), pe sfîșierea hainelor, pe lovituri de picior acolo, pe smulgerea părului din cap ca la Catch și pe castrări. Toate acțiunile — exceptînd ultima enumerată¹⁾ vor fi reale. Pe de altă parte, cinematografia — ale cărei posibilități de sugerare a mutilărilor depășesc potențele teatrului — furnizează anul acesta sîlilor de spectacol cîteva filme de groază, menite a asigura publicului reacții inedite. Așa cum aflăm din presă — compania American International Pictures susține că „mai mult sînge aduce mai multe încasări“ iar la casele de bilete cum-

părătorii primesc, ca-n avioane, pungi de plastic, pentru anumite eventualități.

Se poate vorbi despre un „rău de spectacol“? Nu-mi dau seama, deoarece pînă astăzi, ori de cîte ori ni se spune: „am fost aseară la piesa cutare, nu te du că ți se face rău cînd îi vezi pe bieții actori ce trebuie să joace“ consideram afirmația în înțelesul ei spiritual. O dată însă cu noile modalități ale violenței pe scenă sau ecran va trebui s-o considerăm și în înțelesul ei fiziologic. De asemenea, noțiunea de catharsis trebuie, la rîndu-i, revizuită, studenții în teatru, criticii, esteticienii scenei etc. urmînd să studieze nu numai descărcarea sufletească de la sfîrșitul spectacolului ci și descărcările despre care pomeneam mai sus. Și, bineînțeles, alături de expresia „impresionat pînă la lacrimi“ vocabularul spectacologiei va trebui să cuprindă de-aici înainte fenomenul de impresionare pînă la alte secrete ale organismului.

De unde-a pornit — totuși — această ofensivă a spectacolelor de groază? Greu de găsit, în cîteva cuvinte, un răspuns satisfăcător. Poate că observînd cu atenție scena lumii și notînd rentabilitatea războaielor, atentatelor, apelurilor la violență etc., producătorii Guignol-urilor au ajuns la concluzia, într-un totuși rațională, că masacrele pot fi rentabile și în lumea scenei. Poate că, instalînd discuția pe un plan su-

¹⁾ Et pour cause...

perior (deși mulți vor spune că nu există planuri superioare planului de casă), autorii montărilor în ehestiune vor argumenta că ei, ca artiști, sînt datorî să oglindească viața, iar viața, chiar dacă n-ar fi să ne luăm decît după televiziunile lumii și încă... Or, cine va cuteza să ceară artistului să rămînă în urma vieții?... În sfîrșit, s-ar putea ca mișcarea discutată să fie doar de ordin conjunctural, producătorii acționînd după legile modei care cer modificări periodice și izbicioare, asemeni, de pildă, trecerii de la rochia foarte scurtă la rochia lungă pînă la pămînt. Hotărîți nu numai să răspundă nevoilor publicului ci și — în anii aceștia ai societății de consum — să inventeze asemenea nevoi, inițiatorii dramelor sîngeroase, contează, fără îndoială, pe nevoia oamenilor de a-și îndeplini anumite necesități.

Bineînțeles, noul curent teatral (neoguguignolismul?) implică reorientări și conversiuni, uneori destul de brutale, în rîndurile profesioniștilor. Am auzit (n-are rost să dăm nume) de autori dramatici cu prestigiu cărora li s-au refuzat piesele ca necorespunzătoare din punctul de vedere al violenței. Unii dramaturgi nu s-au lăsat teroriizați, preferînd să aștepte altă conjunctură, alții au introdus în text bătăile, violurile sau scalpările solicitate. Regizorii sînt aleși cu predilecție din rîndurile persoanelor experimentate, direct sau indirect, în materie criminală și nu întîmplător (așa cum pare a sugera revista Newsweek) Roman Polansky — a cărui nevastă, Sharon Tate

a fost înjunghiată acum cîțiva ani în California — va pune-n scenă pentru festivalul de la Sfoleto opera Lulu de Alban Berg, unde e vorba de o londoneză frumoasă și ucisă de cunoscutul Jack Spintecătorul.

Una din problemele cele mai controversate pe care le ridică noul curent se referă la evoluția „happeningurilor“. După cum se știe, acestea se bazează pe comunicarea nemijlocită dintre public și actori și pe participarea spectatorilor la evenimentele de pe scenă. Or, dacă a participa, dialogînd cu interpreții sau dansînd împreună cu ei, constituie o acțiune nu numai posibilă ci și plăcută, a intra în jocul unui happening violent, părăsindu-și banca ta și aruncîndu-te cu suflet și trup în vîlmășag prezintă riscuri evidente pentru toată lumea. Ca să nu mai vorbim de copiii cărora părinții le-ar interzice categoric — cel puțin pînă la vîrsta cînd tînrul se poate socoti oțelit — accesul la teatru.

Nu e de mirare, de aceea, că paralel cu suporterii tendinței, neoguguignolismul a născut opoziții violente, provocînd, în același timp, „oarecare neliniște“ în rîndurile celor ce se interesează de viitorul teatrului. Neliniște, de altfel, lesne de înțeles. Doriți, prin tradiție, să vadă teatrul în chip de loc unde consumă hrană spirituală, majoritatea spectatorilor acceptă destul de greu ideea ca hrana respectivă să ajungă, după trei acte intense, într-o pungă de nylon.

Al. Mirodan

